

შესავალი

ქობულეთის რაიონი საქართველოში ეკონომიკურად ერთ-ერთი საკმაოდ დაწინაურებული რაიონია. ეკონომიკური აღმავლობა განაპირობა ბუნებრივმა პირობებმა და მდიდარმა ბუნებრივმა რესურსებმა. ამავდროს ხასიათდება თავისებური გეოგრაფიული მდებარეობით, მზიანი ზღვით და ლამაზი პლაჟით. საქართველოს შავიზღვისპირეთის სამხრეთ-დასავლეთში ქობულეთი ერთადერთი რაიონია, სადაც ძალზე მცირე მანძილზე კარგადაა გამოხატული სიმაღლითი ზონალობა და შესაბამისად ლანდშაფტების ცვალებადობაა ზღვის სანაპიროზე, სადაც ნოტიო სუბტროპიკული ჰავა პირდაპირ 35 კმ მანძილზე რელიეფი უეცრად მაღლდება (სინო 2598 მ) და იწყება ალპური მდელოები.

თავისებურია აქაური ჰავა, განსაკუთრებით ქობულეთის სანაპიროზე. კურორტოლოგების გამოკვლევებით და პრაქტიკულად დადგენილია, რომ ქობულეთში, ფიჭვნარის სანაპირო წარმოადგენს უნიკალურ ბუნებრივ სამკურნალო სავანეს სისხლძარღვთა და გულით დაავადებულთათვის. დასვენების დროს ინფექტადატანილ ადამიანებს თითქმის არ სჭირდებათ ძლიერ მოქმედი და საერთოდ პრეპარატების მიღება. სანაპირო ზოლში გავრცელებულია მაგნეტიტური ქვიშები, მრავალია სამკურნალო და დასასვენებელი დაწესებულებები. ქობულეთის კურორტები ცნობილია არა მარტო საქართველოში, არამედ ახლო საზღვარგარეთის ქვეყნებში. წინა წლებში აჭარაში ჩამოსული დამსვენებლების ნახევარზე მეტი ქობულეთის რაიონზე მოდიოდა.

ქობულეთის რაიონში ნოტიო სუბტროპიკულმა ჰავამ და თავისებურმა წითელმიწა ნიადაგებმა განაპირობა პირველად კავკასიაში სუბტროპიკული კულტურების განვითარება. პირველად აქ გაშენდა ჩაისა და სხვა სუბტროპიკული კულტურების სამრეწველო პლანტაციები, პირველად მეჩაიეობაში შორეული ჰიბრიდიზაციის მეთოდებით გამოყვანილი იქნა ახალი სელექციური ჯიშები, პირველად დამუშავდა ჩაისა და ციტრუსების მოვლა-მოყვანის ტექნოლოგიის ზოგიერთი საკითხები. აქედან სხვა რეგიონებში გავრცელდა ჩაისა და სხვა სუბტროპიკული კულტურების სარგავი მასალა. ქობულეთის რაიონი წარმოადგენს სუბტროპიკული

კულტურების სამშობლოს კავკასიაში ჩაის, ციტრუსების და სხვა კულტურების განვითარების შესაძლებლობამ და მშრომელი ხალხის გამრჯე შრომით რაიონის სოფლებმა მოკლე დროში იცვალა სახე და ეკონომიკა აღმავლობის გზით წავიდა, რამაც დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა ქართველი ერის საყვარელ პოეტ გალაკტიონ ტაბიძეზე. გ. ტაბიძემ [34] ქობულეთის რაიონის აღმავლობას სპეციალური ლექსი მიუძღვნა.

რაიონი მდიდარია კოლხური ტყეებით, მისთვის დამახასიათებელი გაუვალი ქვეტყით, რელიქტებით და ენდემიზმით. ტყის ქვედა ზონაში ჭარბობს ძვირფასი მერქნისმქონე წაბლი, რომელიც ვრცელდება 2000 მეტრამდე ზღვის დონიდან. წაბლი გვხვდება წმინდა ტყის სახით, ზოგჯერ რცხილის, ცაცხვის და წიფლის შერევით. ტყის ზედა ზონა წარმოდგენილია წიფლის ტყეებით.

ქობულეთის რაიონი გამოირჩევა თავისებური ნიადაგური საფრით, განსაკუთრებით წითელმიწა ნიადაგებით. აღნიშნული ნიადაგები წარმოადგენს სუბტროპიკული კულტურების გავრცელების საუკეთესო გარემოს. ამ ნიადაგების შესწავლა პირველად დაიწყო ა. კრასნოვმა [78] და მან საფუძველი ჩაუყარა საქართველოს ნიადაგების მეცნიერულ შესწავლას. ნიადაგურ-კლიმატურმა პირობებმა დიდი გავლენა მოახდინა სოფლის მეურნეობის განვითარებაზე.

აღსანიშნავია მდინარეები მრავალრიცხოვანი შენაკადებით, რომლებიც სათავეს ღებულობენ წყაროებიდან, ყველა მათგანი ხასიათდება დადებითი ქიმიური შემადგენლობით და ეკოლოგიურად სუფთა. მდინარეები მდიდარია თევზის უნიკალური სახეობებით. როგორცაა კალმახი და წვერა. მდინარეებზე შეიძლება საკალმახე მეურნეობის მოწყობა. ყოველ წელს შავი ზღვის ორაგული ქვირითის დაყრის დროს შედის კონტრიშა და ჩაქვისწყალში. მდინარეები წარმოადგენს მიკროპლანქტის მშენებლობის საუკეთესო რესურსს. ბევრია მინერალური წყლები, რომლებსაც ადგილობრივი მოსახლეობა იყენებს სამკურნალოდ და ბევრი მათგანის ჩამოსხმა შეიძლება.

ბოლო პერიოდში აღმოჩენილი იქნა ძვირფასი მინერალური რესურსები. მათ შორის აღსანიშნავია ოქრო და სპილენძი, აგრეთვე მაგნეტიტური ქვიშა. ანდეზიტები, ტუფი, გაბრო-დიორიტი, ცეცხლგამძლე თიხა და სხვა.

ქობულეთის რაიონი ძირითადად მთიანი რელიეფით სასიათდება ტერიტორიის უმეტესი ნაწილი წარმოდგენილია გორაკ-ბორცვებით, დაბალი, საშუალო და მაღალი ქმდებით. სანაპირო ზოლშია დაბლობები, რომელიც რაიონის ტერიტორიის 12,5% შეადგენს.

ყველგან და მათ შორის ქობულეთის რაიონში ცივილიზაციის განვითარება დაუპირისპირდა ბუნებას. სუბტროპიკული კულტურების განვითარებისა და დასახლებული პუნქტების გაზრდის გამო გაიჩეხა ტყის მასივები, რამაც შეამცირა ცხოველების გავრცელების არეალი და რაოდენობა, გააქტიურდა ეროზიული პროცესები, დაეცა ნიადაგის ნაყოფიერება, მინერალური სასუქების ინტენსიური გამოყენებით და სხვა ფაქტორებით გაბინძურდა ატმოსფერო, რამაც გაახშირა მჭავე ხასიათის წვიმების მოსვლა და მათი უარყოფითი ზემოქმედება მცენარეთა საფარსა და შენობების მდგრადობაზე. ყოველივე აღნიშნული მოითხოვს ბუნების დაცვას.

მომავალ თაობას წარმოდგენა რომ ჰქონდეს ქობულეთის რაიონის ხელუხლებელ ბუნებაზე, აუცილებელია ადამიანის შემოქმედებით ნაკლებად შელახული ტერიტორიების დაცვა. ასეთების რიცხვს მიეკუთვნება ისაპაანის ჭაობიანი ლანდშაფტები, ქობულეთისა და ჩაქვის ქედებზე არსებული ტეროტორიები. ამისათვის საჭიროა შეიქმნას დაცული ტერიტორიების შესაბამისი სახეები, რასაც განსაკუთრებით მისადაგება ნაკრძალი და ეროვნული პარკი. ეროვნული პარკი ნაკრძალისაგან განსხვავდება და იგი მჭიდრო კავშირშია ცალკეული რეგიონის მდგრად სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებასთან. დღეისათვის რაიონში ერთი ნაკრძალია მდინარე კინტრიშის ზემო დინებაში.

ინტენსიურმა სუბტროპიკულმა მეურნეობამ დღის წესრიგში დააყენა რაციონალური ბუნებათსარგებლობა და ტერიტორიის მდგრადი განვითარების პერსპექტივები. ბოლო პერიოდში გააქტიურდა ეგზოტრაპიკული პროცესები, რომელიც მოითხოვს ბუნებისა და მეურნეობის მდგრადი განვითარების უზრუნველყოფას. მცირემიწიანობის გამო მოსახლეობა იყენებს დიდი დახრილობის რელიეფს რომელმაც გააქტიურა ეროზია, მეწყერები და სხვა საშიში ბუნებრივი მოვლენები.

ბუნებაში დარღვეული წონასწორობის აღდგენასა და საშიშ ბუნებრივ მოვლენებთან ბრძოლისათვის საჭიროა კომპლექსური მეცნიერული პროგრამის შედგენა. იგი უნდა ემყარებოდეს არსებული ინფორმაციის პასპორტიზაციას, მისი გამომწვევი მიზეზების დადგენას, კარტოგრაფიას,

სპეციალური რუკის შედგენას და ეფექტური ბრძოლის ღონისძიებების გატარებას, რომელიც უზრუნველყოფს რაიონის ბუნების მდგრად განვითარებას.

აღნიშნული ნაშრომი წარმოადგენს ავტორის მრავალწლიანი კვლევის და არსებული მასალების სინთეზის შედეგს. იგი გარკვეულ დახმარებას გაუწევს იმ პირებს ვინც დაინტერესებულია ქობულეთის რაიონის ბუნებისა და სოფლის მეურნეობის საკითხებით.

ავტორი დიდ მადლობას მოახსენებს პროფესორ მ. დავითაძეს, დოცენტ თ. გოგმაჩაძეს, დოცენტ ა. ბაჯელიძეს და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სამთო საქმისა და გეოლოგიის სახელმწიფო დეპარტამენტის მთავარ გეოლოგს გ. ხომერიკს, ხელნაწერის ზოგიერთი თავების წაკითხვისა და საქმიანი რჩევისათვის. აგრეთვე რედაქტორებს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორს ო. ღორჯომელაძეს და გეოგრაფიის მეცნიერებათა კანდიდატს ზ. კომახიძეს, რეცენზენტ ჟურნალისტ ო. კონცელიძეს წიგნზე გაწეული დიდი მუშაობისათვის, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის კარტოგრაფია-გეოინფორმატიკის კათედრის გამგეს პროფესორ ნ. ბერუჩაშვილს რუკების შედგენისათვის.